

Milí bratři, milé sestry,

pochybujeme někdy o dobrotivém Bohu? Nezdá se nám čas od času, že Bůh už své stvoření opustil, že už nad ním nekraluje? Že nás ponechal našemu osudu? Že už se o nás přestal zajímat, že se o nás přestal starat? Anebo naopak: že sice vládne, ale vládne nám krutě, bezcitně? Myslím teď na zlomové okamžiky našich životů: když třeba někdo nám blízký těžce onemocní, nebo zemře. Nebo když nás opustí partner, anebo přijdeme o práci, která živila nás i naši rodinu a žádná jiná není v dohlednu. Tedy obecně: Když se ocitneme v krizi – pochybujeme o Boží dobré, otcovské péči?

Myslím si, že jsou jen dvě skupiny věřících. Ti, kteří upřímně přiznají, že tváří v tvář zlu, které někdy postihuje je samotné a jindy jejich blízké, pochybují o Boží dobré vládě, o Boží laskavé péči. A pak ti věřící, kteří jsou neupřímní – vůči sobě a vůči druhým. Každého z nás jistě někdy zasáhla vlna této pochybnosti, těchto rozpaků nad mocným a dobrým Bohem. A ve světle dnešního biblického textu je nutné říct, že na tom není nic špatného. Pochybnosti, i ty nejpalčivější otázky ohledně samotné existence, dobroty a vlády Boží zkrátka k životu věřících neodmyslitelně patří.

A Bůh se jistě na nás za to nezlobí. Určitě jej mrzí daleko víc, když jsme neupřímní a naše pochybnosti zakrýváme – třeba proto, abychom oslnili naši „supervírou“ své bratry a sestry. Ani Noemi s Rút Pán Bůh nevytýká jejich pochybnosti a dokonce ani jejich zahořklost a zlobu vůči němu samému. Však tyto dvě ženy nepochybují o Boží dobré vládě jen tak z nudy. Život, krutý život je k tomu tlačí. Vždyť měly mnoho důvodů, proč se na Hospodina zlobit a pochybovat o jeho lásce. Co všechno se jim vlastně přihodilo?

Hned v prvním verši našeho vyprávění se dozvídáme, že v zemi nastal hlad. V jaké zemi? V Izraeli. A kdy se tak stalo? V době soudců, říká vypravěč. To znamená nedlouho poté, co Bůh uvedl svůj lid do země zaslíbené. Do země, která měla „oplývat mlékem a medem“ (Ex 3,8). Ale najednou není vláha, není úroda, není chléb. Země, která měla podporovat dobrý život božího lidu, se stala vůči němu nepřátelská. Země? Ne! To sám Bůh, který dává z nebes vláhu, se ke svému lidu - zdá se - obrátil zády.

A tak se Elimelech se svou ženou a dvěma syny snaží uniknout smrti. Celá rodina odchází do země Moáb. K sousedům - nepřátelům. Ti ještě chléb mají. Ironické je, že tento exodus, toto „vyjití“ začíná v Betlémě. Město, které opouštějí, lze přeložit jako „Dům chleba“. „Dům chleba“, kterému Hospodin chléb odepírá.

Naši židovské rodině se na moábských polích zřejmě docela daří. Až do chvíle, kdy zemře hlava rodiny. Umírá Elimelech, jehož jméno znamená „Můj Bůh je král“. A tak si pozůstalí nutně musí položit otázku: *Co je to za krutého nebeského krále? Co je to za Boha, který zčistajasna zbaví všech jistot celou rodinu tím, že usmrtí jejich otce?* Noemi tedy ovdoví. Její synové dospějí a vezmou si za ženy Moábky – Orpu a Rút. Tak konečně zase nějaká naděje! Jejím synům se jistě narodí synové. Rod zemřelého Elimelecha bude pokračovat. Ale vypravěč nám prozradí, že na moábských polích žili celých deset let. Deset let – a nic? Žádný potomek? Žádné dítě?

To, co dnes žel začíná být naprosto běžné, že se mladým párům nedaří zplodit dítě, se tehdy za běžné nepokládalo. A s tím souvisí ještě jeden důležitý rozdíl: Dnes lidé věří, že tyto problémy za ně do jisté míry umí vyřešit vědecký pokrok. Ať už Bůh je, anebo není. S vůlí Pána života a smrti si to nespojují. Tehdy ovšem byli lidé skálopevně přesvědčeni, že jen Bůh je dárce potomstva – samozřejmě ruku v ruce se snahou muže a ženy.

A když děti nepřichází, kdo za to nese odpovědnost? No přece Hospodin! To on se rozhodl, že synové Noemi nezplodí syny. A naděje na potomstvo definitivně pohasla, když Machlón i Kiljón, synové Noemi, zemřeli. A jako v případě všech předešlých ran – i toto bylo dílo Boží. I za toto je zodpovědný Hospodin.

Milí bratři, milé sestry, jeden můj kolega nějaký čas pracoval v Rotterdamu. Docházel tam také do reformovaného sboru, ve kterém se právě v té době přihodila strašná věc: Jeden bratr vyjížděl z garáže a nevšiml si, že si jeho malá dcera hraje na zemi – přímo před tou garáží. Zkrátka: Přejel a usmrtil svou dceru. A ten můj kolega mi popisoval, jak tomuto zhroucenému muži a jeho rodině ten sbor pomáhá se s tím vyrovnat. V čele s farářem se tomu otci snaží vysvětlit, že to nebyla jeho vina. Že to byla Boží vůle. Že to tak Bůh chtěl.

Nevím, jak se s tímto vysvětlením srovnat... Na jednu stranu se mi zdá taková řeč krutá. Byla to Boží vůle... Na druhou stranu, pokud tomu ten otec věří, pokud věří v nezpochybnitelnou Boží vůli, pak mu to snad může psychicky odlehčit. Ani v našem příběhu není jiné vysvětlení – než že to byla Boží vůle, aby Noemin manžel i oba synové zemřeli. A přitom ti synové mohli zemřít třeba kvůli tomu, že se špatně stravovali, nebo že se nevyhýbali polednímu slunci, či třeba že byli někým napadeni. Třeba si za to – z lidského pohledu – mohli sami. Anebo někdo jiný. Ale v očích Noemi i Rút za to nese odpovědnost Bůh sám. Bůh – a nikdo jiný.

A pozor! Ani žádná démonická bytost za tyto věci nemůže a nenese odpovědnost. V našem příběhu se nepočítá s tím, že by za tím zlem stál nějaký Satan, ďábel. Jen Bůh sám. Hospodin, který sám o sobě v jednom podivném izajášovském textu říká: *Já vytvářím světlo a tvořím tmu, působím pokoj a tvořím zlo, já Hospodin konám všechny tyto věci.* (Iz 45,7)

A ještě na jednu věc chci upozornit: zbožný čtenář knihy Rút by rád našel nějaké vysvětlení smrti těchto třech mužů. A proto hledá vinu na straně člověka. Ale nikde není napsáno, že by se Hospodin na Elímelecha a jeho dva syny hněval, a proto je sprovodil ze světa. Jedná se zkrátka o Boží tajemné rozhodnutí. No, to ovšem vypadá jako hrozný fatalismus, osudovost. Jako by si Bůh předem naplánoval naše životy a pak s námi zacházel jako s loutkami. Ale to není pravda. On nadále počítá s naší svobodou. On chce spolupracovat s člověkem, který se umí, může a musí rozhodovat a jednat svobodně.

A to přesně učinila Noemi. Vzala svůj život do svých rukou. Po všech těchto hrůzách se zachová rozhodně. Vstává a vrací se do Izraele. Vrací se do Betléma. Vrací se, protože slyšela, že Hospodin dal zemi zaslíbené zase vláhu a s tím i chléb. Protože slyšela, že Bůh začal své zemi zase žehnat. Slyšela to – a chce se o tom přesvědčit. Chce vidět na vlastní oči, že ten Bůh, který jí učinil mnoho zlého, koná také dobro. Noemi ovšem také přesvědčuje své snachy, aby se vrátily do domu svých matek. Sama už jim poskytnout manžely nedokáže. A tak je vyzývá, aby si našly muže a zůstaly v Moábu. A teď je to zajímavé. Noemi říká: *Nechť vám Hospodin prokáže milosrdenství, jako jste je vy prokazovaly zemřelým i mně. Kéž vám Hospodin dá, abyste každá našla odpočinutí v domě svého muže.*

Noemi stále věří, že Hospodin umí žehnat životu. I po těch všech ranách, které zažila. Požehnání Hospodina, který ji tolik v životě natrápil, sesílá na své věrné snachy. A tak tu máme dvojí obraz věřící ženy: ženy, která je těžce zkoušená, obviňuje Boha ze všeho zla. Říká: *Můj úděl je... příliš trpký: Dolehla na mne Hospodinova ruka.* Ale zároveň počítá s tím, že tentýž Hospodin může konat také dobré věci – například dát Izraeli opět chléb a dát jejím snachám manžely a děti. A to je chvíle, kdy se dostáváme k Rút. Rút nechce opustit svou tchýni. Nechce opustit Noemi – a tím nechce opustit její lid a jejího Boha. *Kamkoli půjdeš, půjdu, kdekoli zůstaneš, zůstanu. Tvůj lid bude mým lidem a tvůj Bůh mým Bohem.* Nechápe, proč... Vždyť od Hospodina zatím nedostala nic, podle čeho by poznala, že stojí za to v něj věřit.

Rút dokonce reálně počítá s možností, že také na ni dolehne tvrdá ruka Páně: *Ať se mnou Hospodin udělá, co chce! Rozdělí nás od sebe jen smrt.* Není pro ni nepředstavitelné, že to, co se stalo jejímu muži, stane se také jí – tedy že z Boží vůle zemře mladá a bezdětná. Ale tím svým rozhodnutím říká ještě něco jiného. Tak jako Noemi – i ona si přeje vidět, že Bůh umí žehnat a že skutečně žehná. Ona chce vidět dobrého Boha. Chce zažít na vlastní kůži jeho požehnání. Chce být očitým svědkem toho, že se Hospodin přiklání ke svému lidu – a tedy i k ní. Chce být u toho, když Hospodin obrátí svou tvář a obdaří svůj lid požehnáním.

V tuto chvíli nemá nic – jen tu svou víru. Víru, která povstává z ničeho. Víru, která nemá žádnou oporu v realitě. Víru, která se nemůže živit z mnohých předešlých zkušeností s Božími dobrými činy, s dobrým Bohem. Zatím je to jen víra. Víra, která se domáhá svého potvrzení z Boží strany - v budoucnu.

A tento její akt víry, to že se přimkla k Noemi a ve víře šla vstříc Hospodinu, mělo dalekosáhlý dopad. Ona se dočkala nového manžela. V Izraeli se našel Noemin blízký příbuzný, Boáz se jmenoval, který se jí zastal a vzal si jí za manželku. Rút se dočkala i potomka, Obéda, čímž byl zachován rod Elímelechův. Takže své tchýni Noemi přinesla konečně pokoj a radost do života. A co víc? Rút se stala prababičkou krále Davida a tím také pramatkou Ježíše Krista, Spasitele světa. Stala se prababičkou toho, který osvobodil svět z otroctví hříchu. Hospodin měl s Rút dalekosáhlé plány. To je s odstupem času zřejmé. Ale potřeboval po ní jen jednu věc: aby zachovala víru, která v dané chvíli neměla žádné opodstatnění. Aby se ve víře odhodlala projít „údolím stínů“. ///

Milí bratři, milé sestry, tu a tam se i nám stává, že naše víra se nemá o co opřít. Někdy se přihodí takové zlé věci, že máme pocit, jakoby nás Bůh nadobro opustil. Jakoby navždy od nás odtáhl svou dobrotivou ruku. Ale možná právě tyto chvíle bolesti a smutku a beznaděje a pochybností jsou okamžiky, kdy se u nás může zrodit nová víra. Pokud ano, bude to holá víra. Holá víra v dobrého Boha, který se ovšem jako dobrotivý Otec třeba už dlouho neprojevil. A tak se náš život stane časem čekání. Čekáním, že tato naše holá víra bude v budoucnu z Boží strany velkoryse potvrzena. Možná už dnes, možná až zítra. To už necháme na něm, na laskavém a dobrotivém Bohu.

Modleme se: *Hospodine, Pane náš, děkujeme ti za chvíle radosti, síly, růstu a dostatku. Děkujeme a chválíme tě za okamžiky, kdy je nám moc dobře a nic nám nechybí. Vždyť všechno dobré spojujeme s tebou, s tvou milostivou péčí, s tvou ohleduplností k nám. A ve světle tvého slova se odvažujeme prosit, abys nás provedl chvílemi, které jsou pro nás těžké a tvrdé. Prosíme, abys nás provedl okamžiky, které bychom raději neprožívali a u kterých máme pocit, že s námi nejsi, že o nás už nepečuješ. Amen.*